

Sygn. akt VI Gz 312/15

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Frankowska

SO Anna Walus Rząsa

SO Anna Harmata (spr.)

Protokolant: asystent sędziego Agnieszka Wasilewska - Kardys

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2015 r. w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa : A. G.

przeciwko: M. K. (1)

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu Wydziału V Gospodarczy z dnia 25 września 2015 r., sygn. akt V GC 358/15

postanawia:

I. oddalić zażalenie,

II. zasądzić od powoda A. G. na rzecz pozwanego M. K. (2) kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 września 2015 r. Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu odrzucił pozew oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego koszty postępowania. W uzasadnieniu postanowienia wskazał, że powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego wynagrodzenia z tytułu wykonania przez nią zleceń transportowych pozwanego. Pozwany podniósł zarzut zapisu na sąd polubowny, powołując się na treść pkt. 11 zlecenia transportowego i zawarty w nim zapis na sąd polubowny ad hoc obejmujący wszystkie spory wynikające z zawartej w oparciu o zlecenie umowy. Odnosząc się do powyższego zarzutu powódka wniosła o jego nieuwzględnienie i akcentując nieostrość sformułowania zakresu przedmiotowego zapisu oraz brak określenia sądu polubownego, co uniemożliwia wszczęcie przed nim postępowania.

Dokonując rozważań Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany skierował do powódki ofertę wykonania usługi transportowej ujętą w zleceniu transportowym, które powódka przyjęła i wykonała, a okoliczność ta jest bezsporna podobnie jak treść pisemnego zlecenia transportowego zawierającego w pkt. 11 zapis na sąd polubowny o treści: Wszelkie spory wynikające z niniejszego zlecenia zostaną rozpatrzone przed Sądem Polubownym. W przypadku transportu międzynarodowego Sąd zobowiązany jest rozpatrzyć sprawę na podstawie przepisów Konwencji CMR.

Możliwość zawarcia umowy o poddanie sporu rozstrzygnięciu sądu polubownego w drodze przyjęcia pisemnej oferty jest oceniana jako dopuszczalna zarówno przez doktrynę prawa cywilnego jak i orzecznictwo sądów powszechnych. Do elementów przedmiotowo istotnych zapisu na sąd polubowny należy wskazanie przedmiotu sporu lub stosunku prawnego, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Elementy te powinny być określone dokładnie i nie jest dopuszczalne ogólnikowe poddanie sądowi polubownemu wszystkich sporów. Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że zapis wskazuje na poddanie rozstrzygnięciu sądu polubownego wszystkich spraw wynikających z zawartej na skutek przyjęcia oferty (zlecenia transportowego) umowy zatem jednoznacznie określa stosunek prawny będący źródłem potencjalnych sporów, nie pozostawiając wątpliwości w tym zakresie. Dalej Sąd wskazał, że funkcjonują dwa rodzaje sądów polubownych – stałe i powoływane ad hoc. Dokonując zapisu na sąd polubowny strony mogą dokonać wyboru stałego sądu polubownego poprzez wskazanie go w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację lub pozostawić spór rozstrzygnięciu sądu polubownego powołanego ad hoc w sytuacji wystąpienia sporu i potrzeby jego rozstrzygnięcia. Zapis będący przedmiotem sporu w niniejszej sprawie nie zawiera wyboru istniejącego sądu polubownego, jest w nim mowa o sądzie polubownym bez wskazania konkretnego, funkcjonującego sądu, stąd strony zdały się na rozstrzygnięcie sądu polubownego powoływanego ad hoc w przypadku wystąpienia takiej potrzeby. Brak określenia osób arbitrów lub kryteriów ich powołania nie jest okolicznością mającą wpływ na skuteczność dokonanego zapisu, bowiem nie są to elementy niezbędne, wyboru arbitrów strony mogą dokonać w razie zaistnienia takiej potrzeby. Sąd powołał przy tym treść art. 33 Konwencji CMR.

Sąd uznał brak przesłanek z art. 1165 §2 k.p.c wskazując, że zapis na sąd polubowny dotknięty jest nieważnością w szczególności w razie niespełnienia wymogów co do formy, gdy nie zawiera obligatoryjnych elementów treści. Bezskuteczność zapisu na sąd polubowny jest konsekwencją zdarzeń powstałych po jego sporządzeniu, które nie powodują utraty mocy zapisu. Niewykonalność zapisu na sąd polubowny ma miejsce, gdy ze względu na jego treść lub okoliczności, które zaszły po dokonaniu go, wszczęcie i prowadzenie postępowania przed sądem polubownym jest niemożliwe, np. w przypadku likwidacji stałego sądu polubownego, który miał rozstrzygnąć spór. Zapis traci moc, gdy osoba wyznaczona jako arbiter lub arbiter przewodniczący odmawia pełnienia tej funkcji lub gdy pełnienie przez nią tej funkcji jest z innych przyczyn niemożliwe, gdy sąd polubowny wskazany w zapisie nie przyjął sprawy do rozpoznania lub gdy rozpoznanie sprawy przed tym sądem okazało się z innych przyczyn niemożliwe. Żadna z tych okoliczności nie wynika z zebranego w sprawie materiału jak też nie jest wskazywana przez strony.

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości zażaleniem powód podnosząc naruszenie art. 1165 § 2 kpc poprzez jego zastosowanie i odrzucenie pozwu, w sytuacji braku skutecznego zapisu na sąd polubowny lub co najmniej jego niewykonalności, bowiem z pkt 11.1. zleceń transportowych w ogóle nie stanowi o poddaniu stosunków z umowy kognicji sądu polubownego, gdyż nie stanowi zapisu na ten sąd pierwsze zdanie z tego punktu, w którym strony oświadczają że będą rozwiązywać wszelkie spory na drodze polubownej, a ponadto nie określono w nim dokładnie przedmiotu sporu albo stosunku prawnego, z którego spór ma wynikać, ponadto wskazany sąd polubowny nie został określony w sposób zindywidualizowany w dacie zawarcia umowy i w dacie orzekania, nie został też wskazany regulamin jego ustanowienia,

- art. 1161 § 1 kpc w zw. z pkt 11 zleceń transportowych przez przyjęcie, że strony dokonały skutecznego zapisu i ma nim być sąd ad hoc, podczas gdy nie wynika to z umowy,

- art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego sprawy i uznanie, że przeprowadzone dowody są wystarczające do ustalenia zgodnego zamiaru stron i celu zapisu na sąd polubowny, czego dokonano z naruszeniem art. 65 kc bez uwzględnienia zeznań stron co do ich woli,

- art. 65 2 kc w zw. z pkt 11 zleceń transportowych z dnia 30.05.2014 r. oraz 4.06.2014 r. zawartych pomiędzy stronami poprzez dokonanie błędnej wykładni zobowiązania i przyjęcie, że wola stron było dokonane w treści pkt 11 umowy zapisu na sąd polubowny i poddanie sporu pod rozstrzygnięcie Sądu ad hoc podczas gdy ze zleceń transportowych nic takiego nie wynika, a w konsekwencji tego strony nie dokonały skutecznego zapisu na sąd polubowny,

- art. 45 Konstytucji RP przez jego niezastosowanie i pozbawienie w konsekwencji powoda prawa do sądu, tym bardziej, że nie jest pewne, że zalecany wbrew jego woli, przez Sąd Rejonowy, sąd polubowny ad hoc przyjmie w obliczu braku zapisu na ten sąd sprawę do rozpoznania.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie Sądowi Rejonowemu sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu skarżący rozwinął argumenty powołanego w zarzutach powołując się przy tym na orzecznictwo. Wskazał, że w razie gdy zapis na sąd polubowny został dokonany w sposób niewykonalny, nie następuje konwersja zapisu na sąd polubowny ad hoc, wykładnia zapisu na sąd polubowny winna być ścisła, jako że stanowi ograniczenie prawa do sądu. Zdaniem skarżącego treść zapisu, tak wykładnia rozszerzająca jak i zawężająca nie doprowadzi do ustalenia co do rodzaju sądu polubownego. Zdaniem skarżącego, strony wskazałyby na sąd ad hoc gdyby chociaż wskazały sposób powołania arbitrów, miejsce funkcjonowania sądu czy regulamin postępowania. Wskazał, że gdyby strony pochodziły z różnych krajów sposób wybrania sądu ad hoc uregulowany byłby w konwencji europejskiej o międzynarodowym arbitrażu, tymczasem w przepisach krajowych brak takich regulacji. Zdaniem skarżącego strony winny sprecyzować o jaki sąd im chodzi. Dalej wywodził, iż z odesłania w treści zapisu zgodnie z którym sąd zobowiązany jest rozpoznać sprawę na podstawie konwencji CMR wynika, że chodziło o sąd stały, a nie ad hoc, arbitrów czy superarbitra. Dalej wskazał, że pozwany nie respektuje pozostałych postanowień zlecenia transportowego, a wskazuje na skuteczność zapisu na sąd polubowny, co zmierza do uniknięcia konsekwencji finansowych zawartej umowy.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wniósł o jego oddalenie w całości i zasądzenie od powoda kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazał, że zapis jest wystarczający i wykonalny, podniósł, że powód nigdy nie zwrócił się do niego o wyznaczenie arbitrów w oparciu przepisy kodeksu postępowania cywilnego, które w zakresie sądu polubownego ad hoc są kompletne i zapewniają możliwość ukonstytuowania się sądu, zasad jego działania i wykonania wyroku.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

W sprawie spór koncentrował się na treści zapisu na sąd polubowny. Stosowanie do treści art. 1161 § 1 k.p.c., poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć (zapis na sąd polubowny).

Elementy konstytutywne zapisu z art. 1161 kpc to oznaczenie stron umowy, wyrażenie woli poddania sporu prawnego pod rozstrzygnięcie sądu polubownego oraz wskazanie przedmiotu sporu lub stosunku prawnego, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Oprócz w/w części obligatoryjnej strony mogą w zapisie na sąd polubowny zamieścić dodatkowe postanowienia, które mają charakter fakultatywny. Do postanowień takich należą np. wskazanie miejsca postępowania i posiedzeń sądu polubownego, liczba arbitrów, sposób powołania arbitrów, sposób doręczeń przed sądem polubownym, język lub języki, w których będzie prowadzone postępowanie.

Niezasadnym jest zarzut nieskuteczności zapisu na sąd polubowny z uwagi na nieokreślenie stosunku prawnego lub sporu.

W praktyce typowo zakres przedmiotowy zapisu określa się jako „spory wynikające lub związane z niniejszą umową” lub podobnie. /Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, red. prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ Rok wydania: 2015/. W sprawie strony ustaliły, że wszelkie sprawy sporne wynikające ze zlecenia zostaną rozstrzygnięte przez Sąd Polubowny. Wykładnia tego rodzaju określenia prowadzi do wniosku, że zamiarem stron było objęcie zapisem na sąd polubowny przede wszystkim roszczeń kontraktowych wynikających ze zlecenia, a takim jest roszczenie sporne w sprawie.

Niezasadny jest zarzut braku zapisu z uwagi na brak zindywidualizowania sądu polubownego. W zapisie strony muszą przede wszystkim wyrazić wolę poddania sporu pod rozstrzygnięcie sądowi polubownemu, co w sprawie miało miejsce. Strony jednoznacznie wskazały, iż spory będą rozstrzygane przez sąd polubowny. Jednocześnie istotnym jest, że w systemie prawnym mogą funkcjonować - i funkcjonują - zarówno sądy polubowne, powoływane do rozstrzygnięcia konkretnego sporu, tzw. sądy polubowne ad hoc, jak i stałe sądy polubowne. Kodeks postępowania cywilnego nie różnicuje stałych sądów polubownych i sądów polubownych ad hoc.

Wskazanie w treści zapisu stałego sądu polubownego jako sądu właściwego do rozstrzygnięcia sporu ma fakultatywny charakter (zob. art. 1161 § 3 KPC). /Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, red. prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ Rok wydania: 2015/. Skoro strony wskazały na poddanie sporu sądowi polubownemu, nie wskazując, iż jest to sąd stały, logicznym był wniosek, iż chodziło o sąd polubowny ad hoc i w tej mierze wyrażone przez Sąd Rejonowy stanowisko Sądu Okręgowy podziela.

Niezasadnym był zarzut niewykonalności spornego zapisu o takiej treści. O ile bowiem wynikający z orzecznictwa i doktryny wymóg precyzyjnego określenia sądu w razie poddania sporu pod rozstrzygnięcie stałego sądu arbitrażowego jest uzasadniony i zrozumiały (chodzi o to aby można było ustalić o który sąd instytucjonalny chodzi) o tyle odnośnie sądu ad hoc nie ma ani takiego wymogu ani nie jest to niezbędne. Należy mieć bowiem na względzie, iż jego utworzenie uwarunkowane jest zawsze zawarciem przez strony zapisu na sąd polubowny. Sąd taki w dacie zapisu nie istnieje, nie posiada swojego regulaminu, ustalonego składu, siedziby. Dopiero strony w zapisie mogą, ale nie muszą, bo nie wynika to z normy prawnej, wskazać np. sposób powoływania arbitrów, ich liczbę, procedurę postępowania. Skład sądu powołanego do rozpoznania danego sporu strony mogą powołać także w późniejszej umowie. Nie można zatem wbrew treści art. 1161 kpc wskazującego obligatoryjne elementy zapisu na sąd polubowny wymagać, aby strony jednoznacznie sprecyzowały sąd, który jeszcze nie istnieje, zaś elementy dotyczące powstania tego sądu jak i jego procedowania, nie są obowiązkowe, co znajduje oparcie nie tylko wprost w powołanym przepisie, ale i w doktrynie. Oznaczenie składu i sposobu powoływania sądu polubownego ad hoc, które rzeczywiście bliżej określają sąd polubowny należy do elementów fakultatywnych /Legalis Art.1161. SPH T. 8 red. Szumański 2015 wyd. 2/. Brak fakultatywnych warunków dotyczących choćby składu sądu nie czyni zapisu niewykonalnym, skoro w razie braku jakichkolwiek postanowień w tym zakresie o składzie sądu rozstrzygają wprost przepisy art. 1169 kpc art. 1171 kpc i art. 1172 kpc. Jak to wynika z twierdzeń pozwanego powód nawet nie próbował zwracać się do niego o powołanie sądu i arbitrów.

Niezasadnym jest też kolejny argument zażalenia, iż sformułowanie, iż sąd będzie rozstrzygnąć sprawę przy uwzględnieniu Konwencji CMR, przesądza o tym, że sprawę miał rozstrzygnąć sąd stały, a nie zespół arbitrów. Przepis art. 33 Konwencji CMR nie stoi na przeszkodzie powołaniu, poddaniu sporu pod rozstrzygnięcie sądowi polubownemu ad hoc. /Komentarz do przepisów o umowie przewozu i spedycji /W. G., K. W., G. 2009/. Nie można tego zapisu w klauzuli rozważać w oderwaniu od jego celu. Konwencja CMR nie określa jaka powinna być pełna treść zapisu na sąd polubowny, poza wskazaniem właśnie, aby klauzula zawierała zastrzeżenie, że trybunał arbitrażowy będzie stosował Konwencję CMR. Oznacza to, że strony nie mogą wyznaczyć, a sąd polubowny pod którego osąd poddano spór nie może go rozstrzygać według innych reguł niż CMR.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy oddalił zażalenie orzekając na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc.

W przedmiocie kosztów postępowania zażaleniowego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc i 108 § 1 kpc w związku z § 6 pkt 5 i § 13 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu /Dz.U.2013.461 j.t./